

Deugd en ondeugd

Hoogmoed komt voor de val en eerlijkheid duurt het langst. Voorbeelden van goed en slecht gedrag zijn in de loop der eeuwen door kunstenaars in vele varianten in beeld gebracht. Grote opdrachtgevers als kerk en vorst bestelden regelmatig afbeeldingen

met daarin fingerwijzingen voor gelovige of onderdaan die aan duidelijkheid niets te wensen overlieten. Kerken hingen vol met taferelen waarop deugdzaam levens van heiligen werden verheerlijkt maar ook met afbeeldingen van het Laatste Oordeel waarin de duivelse voorstellingen van de hel de beschouwer slechts angst konden inboezemen. In rechtszalen hingen dikwijls justitiepanelen met uiterst wrede scènes die rechters moesten manen een onpartijdig oordeel te vellen. Maar ook de gewone man diende op zijn hoede te zijn voor de talloze listen van de duivel. De moralistische kunst hield hem navolgenswaardige voorbeelden van goed gedrag voor en schilderde tegelijkertijd de ellendige gevolgen van een verwerpelijke levenswandel. Bij een goede les over de deugzaamheid horen immers ook waarschuwendende voorbeelden van het tegendeel. Tegenover elke deugd staat een ondeugd. Naast hemelse schilderijen van deugden als trouw en kuisheid werkten kunstenaars met minstens even veel genoeg aan uitbeeldingen van gierigheid en onkuisheid. De zonde kan in vele variaties worden bedreven en kunstenaars hebben op dit terrein hun fantasie dan ook ruim baan gegeven.